

Oponentský posudek bakalářské práce *Estetická zkušenost zahrady: mezi uměním a přírodou* (Marie Veselá)

Již samotný název posuzované bakalářské práce Marie Veselé, *Estetická zkušenost zahrady: mezi uměním a přírodou*, naznačuje, že téma, které si práce klade za cíl sledovat, míří k samotnému jádru debat, které fenomén zahrady v estetice vyvolal. Ptá se totiž po povaze estetické zkušenosti a estetického oceňování zahrad, zda je adekvátní je nahlížet prizmatem zkušenosti s uměleckými díly, nebo naopak zkušenosti s přírodními objekty, anebo hledat jiný, alternativní model, který by oba zmíněné překračoval. Za přednost práce tedy lze považovat vymezení tématu: autorce se podařilo správně lokalizovat základní problém, který zahrady coby estetický fenomén přináší, a vyzdvihnout jeho konstitutivní rysy.

Text je formálně rozčleněn na šest částí, čtyři kapitoly, úvod a závěr. Ale z hlediska postupu výkladu lze v práci identifikovat tři základní oddíly: první tvoří první dvě kapitoly, jedna věnovaná Ronaldu Hepburnovi, druhá Allenu Carlsonovi, přičemž společným tématem, kvůli kterému jsou oba autoři citováni, je specifčnost estetické zkušenosti s přírodou, kterou oba, ovšem každý za pomoci jiných argumentů, obhajovali. Druhý oddíl tvoří třetí a čtvrtá kapitola, které jsou věnovány již přímo estetické zkušenosti se zahradami, a autorka se zde opírá o dvě významná jména současné debaty věnované tomuto tématu, a to o dílo americké estetičky Mary Millerové a anglického filozofa Davida Coopera. Závěr práce pak přináší poslední tematický oddíl, v němž se obě části autorka pokouší propojit a vyhodnotit, který z navrhovaných přístupů by neadekvátněji vystihoval povahu estetické zkušenosti se zahradami. I toto rozvržení práce by se dalo považovat za její klad: nejprve prostřednictvím dvou nejvýznamnějších postav environmentální estetiky druhé poloviny dvacátého století představit svébytnost estetického oceňování přírody a pak přejít k tématu zahrady, které bez obeznámenosti s problematikou environmentální estetiky nelze uchopit, protože celé vyrůstá z napětí mezi oceňováním artefaktů a oceňováním přírodních objektů.

Bohužel, naplnění tohoto rozvrhu již významně zaostává za očekáváním. Autorce se nedaří udržet provázanost jednotlivých částí práce na takové úrovni, aby vznikl organicky, plynule se odvíjející výklad; čtenáři není na mnoha místech textu zřejmé, proč v danou chvíli přichází na řadu ty otázky, o kterých právě čte. Práce tak působí jako sled jednotlivých tezí, a nikoli postupně budovaná argumentace. Závěry jednotlivých kapitol mají povahu obecných frází (se kterými se čtenář seznámil již v úvodu), a nikoli postupných kroků v debatě směřující za stále se zpřesňujícím porozuměním tématu. Čtenář pak nabývá dojmu, jako by se stále vracel tomu, co již bylo řečeno (např. na s. 14 „Sféra umění a sféra přírody se od sebe natolik liší, že aplikovat modely určené k užití výhradně jedné sféry by pro druhou sféru mohlo být značně diskriminující, a to především proto, že jsou obě sféry zkrátka odlišné povahy.“ Nebo na s. 26 „Příroda, která je ze své podstaty nespoutaná a divoká, je v zahradě je kreativní lidskou činností transformována do podoby zahrady. ... Těžiště estetické zkušenosti pro Coopera leží v zakoušení zahrady.“). Zároveň chybí podstatnější zdůvodnění výběru jednotlivých autorů a autorek, na kterých práce staví; proč se zabývat teoriemi právě těchto, a nikoli jiných autorů a autorek (v této souvislosti se nabízí zmínit odkazy na Mukařovského a Čapka v poznámkách č. 46 a 88 na s. 15 a 25, které působí jen jako jakési glosy hlavního textu, jež nám bez jakéhokoli dalšího vyústění pouze sdělují, že Jan Mukařovský uvažoval o proměnlivosti estetické normy a Karel Čapek psal o zahradničení; to se ale dá říci i o mnoha dalších

autorech a vůbec není zřejmé, proč zmiňovat zrovna tyto dva, když poznámky o nich nijak neobohacují výklad v hlavním textu).

Další sporný moment shledávám ve způsobu, jakým autorka pojednává otázky spojené s estetickým oceňováním přírody i zahrad, protože nechává – bez dalšího komentáře - prostor dvojznačnému výkladu: týká se tato problematika hledání vhodného estetického postoje vůči přírodnímu prostředí či zahradám (většinou v kapitolách o Hepburnovi a Carlsonovi), anebo jde o hledání adekvátního teoretického zachycení této zkušenosti (kapitoly věnované přímo zahradám)? Tuto dvojznačnost nelze ponechat bez explicitní polemiky a vysvětlení. Autorka by se k tomuto bodu mohla vyjádřit během obhajoby.

Jako pouze formální hra pak působí konfrontace řešení Mary Millerové s Cooperovou teorií: autorka Millerové vytýká, že se snaží zahrady podřadit pod kategorii umění, zároveň ale dodává, že Millerová považuje současné pojetí této kategorie za nevyhovující, příliš úzké a že zvážení případu zahrad by mohlo přinést motivaci k jejímu rozšíření. Cooper naproti tomu uvažuje o zvláštním typu oceňování vlastním jen zahradám, přičemž ale kategorii umění ponechává beze změn a chápe ji, na rozdíl od návrhu Millerové, tradičně. Je pak otázkou, zda mezi oběma existuje skutečně tak podstatný rozdíl, jak autorka tvrdí. I k této otázce by se mohla vyjádřit během obhajoby.

Závěr, ke kterému nakonec práce dospívá, je stejně jako postup její argumentace málo přesvědčivý: autorka uvádí, že upřednostňuje Cooperův návrh na využití pojmu *atmosféry* pro vystižení povahy estetické zkušenosti se zahradou, nicméně tento pojem sám je velmi neuspokojivě představen; čtenář se s ním seznámí pouze prostřednictvím negativního vymezení, tj. jako s protikladem mechanické kombinace estetického oceňování umění a přírody. V jedné větě (s. 31) sice autorka naznačuje možnou výhradu vůči Cooperovu řešení (přílišná subjektivita oceňování), která by mohla vyústit v bohatší pojednání zásadním pojmu *atmosféry*, ale nijak detailněji ji nerozvádí.

Text také obsahuje nemalé množství gramatických, stylistických i formálních chyb. Obzvláště ve čtvrté kapitole a závěru narazí čtenář na chybějící, nebo naopak přebývající, předložky a časté záměny slov z nepozornosti (na s. 26 „Cooper tak kritizuje vnímání zahrady jako umění či vnímání zahrady jako umění.“ Nebo na s. 31 „Cílem této práce bylo najít specifičnost zahrady mezi zkušeností umění a zkušeností zahrady.“). Poznámky 50, 56 a 59 (na s. 17 a 18) chtěla autorka patrně doplnit při konečné revizi textu, ale bohužel zůstaly nedokončené. Zároveň je v práci porušována citační norma, když názvy některých monografií jsou uváděny kurzívou, jiných zase prostým písmem, u článků je tomu obdobně: názvy některých jsou uváděny v uvozovkách, jiných bez nich.

Bakalářská práce *Estetická zkušenost zahrady: mezi uměním a přírodou* tedy navzdory dobře formulovanému tématu a ambicióznímu rozvrhu zůstala stát v půli cesty a bývala by si ještě zasloužila více pozornosti, aby se stala kvalitním odborným textem. Ve stávající podobě, s ohledem na uvedené výtky navrhuji tuto bakalářskou práci k obhajobě s hodnocením **dobře**.